

ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 322:2

DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i36.1122>

А. Р. Кобетяк

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6899-0571>

кандидат філософських наук,

доцент кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування
Державного університету «Житомирська політехніка»ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЄДИНОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ЦЕРКВИ
У ФОКУСІ ЗАРУБІЖНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вступ. Державна політика щодо релігійних процесів в останні роки зазнала значних трансформацій. Перш за все, це спричинено плином часу і демократизацією суспільства. У країнах пострадянського простору сформувались особливі державно-церковні відносини, які характеризуються домінуванням держави над церквою та значним рівнем політизації релігії. Після 1991 р. Україна формує власне законодавство у релігійній сфері та будує свою державну політику. Вагомою ознакою сучасної релігійної ситуації у нашій країні є полірелігійність. Декларований високий рівень релігійності українського населення сприяє зацікавленості науковцями різних напрямків, що значно актуалізує обрану тему дослідження.

Джерельна база дослідження державної політики України у релігійній сфері неоднорідна. Вітчизняні та зарубіжні вчені у сферах релігієзнавства та політології демонструють різні підходи до висвітлення одного і того ж предмету дослідження. Зацікавлення релігійною політикою України закордонними виданнями спричинено активним розвитком православ'я та специфікою пострадянського регіону. Потужний негативний вплив Російської православної церкви на церковні та політичні процеси молодих національних країн зустрічає опір та боротьбу останніх за церковну незалежність. Це спричиняє значний резонанс у геополітиці досліджуваного регіону.

Мета та завдання. Мета статті полягає у висвітленні політизації трансформаційних процесів інституту автокефалії та його значенні у сучасній церкві. Зарубіжні вчені присвятили незначну кількість виключно Україні. Переважна більшість досліджень вивчають або державну політику у Східноєвропейському регіоні, або цікавляться православ'ям у цілому, яке саме тут має значну кількість адептів.

Завданням дослідження є спроба напрацювання нового, альтернативного підходу до проблеми державної політики України у світлі західних

авторів. Україна свідомо обрала напрям Євроінтеграції, тому бачення нашої релігійної політики європейцями є надзвичайно актуальним, адже маємо констатувати, що сучасні міжконфесійні та державно-церковні відносини в Україні далекі від зразково толерантних. А без цього входження до Європейського Союзу буде неможливим.

Методи дослідження. Відсутність розробленої методології та значний політичний інтерес призводить до появи нових теорій і систем державно-церковної взаємодії. Напрацювання нових підходів у зарубіжній науковій літературі щодо можливих напрямків гармонізації та синхронізації взаємовідносин між державними і релігійними інститутами, стимулюють необхідність систематизації наявних та нових методологічних напрацювань. Прикметним, на наш погляд, є розмежування методів з досліджуваної тематики на групи які дозволяють скласти цілісне розуміння предмету державної релігійної політики та автокефальної проблематики: загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан наукової розробки обраної теми сьогодні неоднозначний. Тисячі політичних виступів, публічних заяв та офіційних листів державних діячів, богословів та ієрархів. Більшість із них мають чітко виражений конфесійний характер. Підписання Томосу для України в черговий раз привернуло увагу ієрархії, політологів та світських вчених зі всього світу. Маємо констатувати, що релігійна політика України формувалась епізодично. В черговий раз це питання привертало увагу перед державними виборами, коли політичні лідери, ідентифікуючи себе з певною конфесією, обіцяли їй процвітання, відповідно розраховуючи на електоральну підтримку адептів.

Про важливість та актуальність обраної теми свідчить низка сучасних дисертаційних досліджень, наприклад, В. Бутинського, М. Гергелюка, А. Дідківського, Є. Заремби, А. Матвієнка, ар-

хімандрита Кирила (Говоруна). Відтак, є реальна необхідність осучаснити та систематизувати знання про зарубіжних авторів та їх бачення українського церковно-політичного питання у контексті євроінтеграції України.

Відзначимо, що історія Європейських країн розглядається у значній кількості робіт вітчизняних та зарубіжних учених політичного та геополітичного характеру. Прикметно, що більшість із них покликана визначити місце і роль нової незалежної Української православної церкви у становленні України в новому геополітичному просторі Європи. Зокрема, цій проблематиці присвячена інтегрована колективна монографія вітчизняних політологів за редакцією професора Фелікса Рудича [4].

Результати. У літературній базі з теми дослідження закладена значна варіативність напрямків та підходів до висвітлення автокефальної тематики, що вимагає особливого аналізу та глибини вивчення. Джерельний блок представлений відносно уніфіковано в канонічному корпусі церковної літератури та соборних ухвалах та рішеннях, а також зафіксованих церковною традицією та Переданням.

Зміни на політичній мапі Європи потягнули і зміни в релігійному житті. Поява національних держав (Україна, Молдова, Македонія, Естонія) мала б посприяти зміні церковної юрисдикції. Адже автокефалія для країн з православною культурою – це опосередковане визнання самостійності держави. Принаймні про це свідчить досвід сусідніх Болгарії, Сербії та Грузії. З іншого боку, молода Українська держава відчуває необхідність такого суспільного інституту, який користується високим ступенем довіри та легітимності, має чітку нерадянську спадщину, забезпечує тривалу історичну спадковість від княжої доби, а основне – здатен консолидувати розрізнені українські еліти [3, с. 256].

Європейська інтеграція України, яка стала очевидною після подій Революції Гідності та правління П. Порошенка, поставила необхідність напрацювання нової європейської парадигми державно-церковних та міжконфесійних відносин. Головним чином, це викликано тим, що інтегруються різні політичні та релігійні спадщини європейських країн [1, с. 53].

Англомовна література дає можливість познайомитися з досвідом державно-церковних відносин інших країн. Зокрема, було проаналізовано значну кількість підручників, монографій та статей присвячених як проблемі автокефалії та її місця у структурі Вселенської церкви, так і багатьом політичним аспектам релігійних процесів у країнах із домінуючим православним населенням. Окремі праці закордонного видавництва присвячені виключно українській тематиці, критиці ідей «руського міра», державно-політичним

відносинам в Україні та подібне. Це пов'язано із активною творчою та науковою діяльністю української діаспори перш за все у США та Канаді, та країнах Європи. Хоча окремі дослідження вчених не-українського походження присвячені українській тематиці або в контексті релігійно-політичних процесів Східної Європи, або ж дослідниками що вивчають трансформації у православ'ї у пострадянських країнах.

Звернення до проблеми політизації релігійного поля збіглося з часом, коли в американській політичній науці набував нового звучання неовеберіанський підхід, згідно з яким вірування людей є глибоко закладеним елементом культури, яка, хоча і відмінна у різних суспільствах, однак, тим не менше, може служити основою для узагальнень на зразок «протестантської етики» М. Вебера. Таким підходом, зокрема, керувався під час написання книги «Релігія і політичний розвиток» Д. Сміт, аналізуючи можливості католицизму, ісламу, індуїзму та буддизму для генерування релігійних ідеологій соціальних змін [17]. Із середини 70-х рр. опубліковано низку історико-філософських та порівняльно-історичних досліджень впливу діяльності церков на політику у Сполучених Штатах. Предметом аналізу були суспільні цінності, які популяризуються християнськими церквами. В цей період провідними дослідниками релігійних процесів та їх впливу на політику були Дж. Річлі та Р. Ньюгауз [13]. Вчені дійшли висновку, що релігійні вірування є базовим елементом політичної культури громадян.

Наступними дослідженнями проблеми політичної участі церков у США в історичному розрізі були аналогічні праці на матеріалах Західної Європи. Однією з перших таких праць стало дослідження В. Мак Хейла [12] «Релігія і електоральна політика у Франції». На основі даних соціологічного опитування, проведеного у Франції 1967 р., автор аналізує специфічне ставлення різних конфесійних груп французького суспільства до проблеми участі церков у виборчих процесах. Автор стверджує, що серед регулярно практикуючих католиків 81% висловився за участь церкви у політиці і лише 5% – проти, серед атеїстів ці показники становили, відповідно, 18% і 63%. Можемо провести аналогію з Україною, де більшість опитаних декларують власну релігійність, і, разом із тим підтримують участь церков у політичних процесах.

Специфічною характеристикою східноєвропейських країн соціалістичного табору було те, що у ньому єдиним потужним політичним інститутом була держава, яка монополізувала економічне та ідеологічне поля, а тому, політична участь церков вичерпувалася межею «дозволу» зі сторони держави. Вивчення проблеми політичної участі церкви у Європі розпочалося на початку 70-х рр., ставши, по суті, продовженням того вектора до-

сліджень проблеми, що був започаткований американською політичною наукою раніше [2, с. 68].

В 1974 р. у Бостоні (США) відбулася Перша міжнародна слов'янська конференція на тему «Марксизм та релігія у Східній Європі». У збірнику доповідей містилися дослідження становища мусульман, римо-католиків та українських греко-католиків у Радянському Союзі. Крім того, окремі матеріали були присвячені протистоянню Католицької церкви з авторитарним режимом міжвоєнної Польщі [8]. Детальний аналіз становища церков практично в усіх східноєвропейських країнах наприкінці 80-х рр. представила С. Рамет, яка дійшла висновку про формування в окремих країнах, в тому числі і Україні, інституту державної церкви в останні роки існування соціалістичного табору. Автор розділяє думку дослідниці, адже православна церква в Україні була повністю контролюваною з боку влади, а церковні ієрархи так чи інакше співпрацювали з КДБ.

Окремо згадаємо про праці присвячені саме православної церкві та її взаємодії з державними інституціями, зважаючи на домінуючу роль у країнах Східної Європи саме цієї релігійної організації. Тому, західні вчені виявили вагомий дослідницький інтерес до проблеми політизації релігії у країнах пострадянського простору. З'являється значна кількість праць концептуального характеру, в яких досліджувалася православна традиція взаємодії держави та церкви, автором однієї із найважливіших є Т. Вікс [19]. Перші праці у цьому напрямі з'явилися майже одночасно з початком дослідження релігійних чинників політичного життя в цілому. На початку 70-х рр. ХХ ст., окремі дослідження репрезентували історичний аналіз розвитку особливостей державно-церковних відносин у православному світі.

Вагомим для нашого дослідження є стислий історичний екскурс стосовно взаємин світської влади з православною церквою Т. Пападопулоса [14]. Проте маємо констатувати, що домінантами політологічних досліджень залишається аналіз активності саме політичних інститутів. Це пов'язано з тим, що єдиним реальним монополістом, який регулює суспільні взаємини за тоталітарних і авторитарних політичних режимів є держава. Тому, основною темою досліджень проблеми політичної участі церкви в Радянському Союзі стала саме державна політика у релігійній сфері. До розпаду СРСР церква фактично не впливала на державно-церковну взаємодію.

Новий масив наукових праць та досліджень присвячених дослідженню участі релігійних організацій у політичних процесах розпочався із незалежненням низки країн. У 1995 р. за підсумками наукового проекту з дослідження держав-спадкоємців СРСР, здійсненого науковцями американських університетів Джона Гопкінса та

Меріленду, виходить колективна монографія «Релігійна політика в Росії і нових державах Євразії» за редакцією М. Бордо [18, р. 163]. Важливо, що з 12 розділів книги, 3 присвячено Україні, 5 – Росії, решта країнам Прибалтики, Таджикистану, Узбекистану та кавказьким республікам.

Реалізацію концепцій «русского міра» та «триєдиної Русі» сьогодні бачимо через реальну війну Росії проти України. Зокрема, про це активно свідчить сучасний виходець з української діаспори Тарас Кузьо. Він є дослідником аналітичного центру Henry Jackson Society у Лондоні та професором кафедри політології Національного університету «Києво-Могилянська академія». Автор і співавтор, редактор та співредактор 21 книги, 38 розділів книг і понад 130 наукових статей про українську та євразійську політику, демократичні перехідні процеси, кольорові революції та націоналізм. В книзі «Російський націоналізм і російсько-українська війна: самодержавство-православ'я-народність» [10] автор окреслює історичне пояснення одержимості В. Путіна Україною та пояснює чому західні санкції не стримали російську військову агресію. Окремий розділ книги «Месіанство», «Свята Русь» та «русский мір» описує як Російська православна церква дотримується підходу російської білої еміграції, що заперечує існування України й українців, і вважає, що Україна належить до «Святої Русі». Анексія Криму та окупація третини Донбасу поставили Російську православну церкву в ситуацію, коли неможливо бути невизначеним. Однак, вимоги російських політичних і релігійних лідерів щодо повернення України до «русского міра» несумісні із розбудовою української нації. Православна автокефалія – це процес рівнозначний ініціюванню Україною процесу розлучення з руським міром.

Один із важливих аспектів досліджень саме політичної ролі РПЦ та ідеї «русского міра» у сучасному англословному науковому дискурсі стосується практики цієї релігійної організації у питанні утримання у власній орбіті впливів територій, які вона вважає «канонічною територією». Зокрема цінною є праця Н. Давіса [6]. Цей американський дослідник став автором однієї з небагатьох англословних наукових робіт, повністю присвяченій Україні. У статті «Підтверджені дані про Російську та Українську православні церкви» вчений визначає рівень впливу РПЦ в Україні. Він подає ґрунтовну кількість даних про інституційну інфраструктуру (чисельність парафій, монахів священнослужителів, навчальних закладів) основних православних конфесій України та УГКЦ.

Вагомий внесок у дослідження проблеми політизації РПЦ, і відповідно УПЦ (МП), стала випускниця Джорджтаунського університету І. Папкова. Одна із статей присвячена впливу Російської церкви на боротьбу за владу в РФ за допомогою по-

рівняння програм політичних партій. Маємо констатувати, що аналогічний вплив спостерігався і в Україні. Однак, вже монографічне дослідження «Православна церква і російська політика» свідчить, що РПЦ зменшило вплив на політичну ситуацію в країні, бо не згадується у програмі жодної політичної партії та в жодному офіційному посланні президента РФ. Проте пізніші дослідження І. Папкової подають інформацію про співпрацю Російської церкви з державними структурами як в Росії, так і в Україні. Дослідниця вказує, з чим повністю погоджується автор, що така співпраця лише послаблює церкву, оскільки РПЦ унаслідок таких дій втрачає підтримку віруючих [15].

Важливою для нашого дослідження є праця Торніке Метревелі, соціолог релігії, дослідник з Лундського університету. Книга «Православне християнство та політика перехідного періоду: Україна, Сербія та Грузія» [11] періоду після падіння радянської «імперії» у Східній Європі та самого Радянського Союзу. Автор досліджує як різні шляхи виходу трьох народів із комуністичної ери вплинули на те як по-різному це вплинуло на характер відносин між православними церквами та державою у різних країнах. Головна ідея книги, що церкви мають свої інтереси – чи то ідеологічні чи прагматичні. На основі оригінальних досліджень, включаючи великі інтерв'ю з духовенством і парафіянами, а також історичний, юридичний та політичний аналіз, автор стверджує, що характер участі церкви в політиці залежав від інтересів церкви: якщо вони ці інтереси враховувалися та виконувалися, то церкви обмежувалися в своїй діяльності священною сферою; якщо ж церкви відчували загрозу, то вони активно почали займатися політичними справами. Автор зазначає про складність ситуації в Україні й ставить питання: «Яку Православну церкву можна вважати Православною церквою в Україні? Або ж яка Православна церква є Українською церквою?»

Важливим дослідженням релігійно-політичного життя України періоду незалежності є книга А. Кравчука та Т. Бремера «Церкви в Українській кризі» [9]. Цей збірник досліджує церкви України та їхню причетність до руху за соціальну справедливість та гідність всередині країни. У листопаді 2013 року громадяни України зібралися на центральній площі Києва (Майдані), щоб протестувати проти уряду, який відмовився від своєї обіцянки підписати торговельну угоду з Європою. Книга включає дослідження участі українських церков у Євромайдані та розкриває питання щодо ролі церков у культурі країни та її соціальній і політичній історії. Автори розділів розглядають історичний розвиток українських церков; їх прагнення до автономії; активну участь у формуванні ідентичності; їх інтерпретації війни та її причин; і шляхи, які вони намічали до миру та єдності.

Зокрема, вагомим для нашого дослідження були уривки присвячені міжконфесійним та державно-церковним відносинам у сучасній Україні.

Однією із останніх ґрунтовних англomовних праць присвячених тематиці дослідження є колективна збірка «Релігія під час російсько-українського конфлікту» під редакцією Е. Кларка та Д. Вовка [5]. Ця книга, що складається з розділів підготовлених різними авторами, досліджує як військовий конфлікт між Росією та Україною вплинув на релігійну ситуацію в цих країнах. У книзі розглядаються загрози та порушення релігійної свободи, у тому числі в анексованому Криму та у східній частині України. Також оцінюється вплив конфлікту на відносини між церквою і державою та національну релігійну політику в цих країнах, а також досліджується роль релігії у військовому конфлікті та вплив релігійної ідеології. Особлива увага зосереджена на ролі Української та Російської православних церков в цьому конфлікті, а також його наслідки для міжцерковних відносин і діалогу.

Ґрунтовним політично-філософським дослідженням релігійних процесів є праця сучасних грецьких авторів Джорджа Демакопулоса та Арістотеля Папаніколау «Православні конструкції Заходу (православне християнство і сучасна думка)» [7]. Категорія «Захід» відіграла особливо значну роль у сучасній уяві східного православ'я. Вона функціонувала як абсолютний маркер відмінності від того, що вважається сутністю православ'я, і, за іронією долі, стало конститутивним аспектом сучасного православ'я. Нариси, зібрані в цьому томі, досліджують багато факторів, які сприяли «східній» побудові «Заходу», щоб зрозуміти, чому «Захід» настільки важливий для самосвідомості східних християн.

Однією із найважливіших для нашого дослідження стало дисертаційне дослідження Чарльза Сандерсона «Autocephaly as a function of institutional stability and organizational change in the Eastern orthodox church» (Автокефалія як функція інституційної стабільності та організаційних змін у Східній Православній Церкві) [16]. Автор переконливо говорить про політичні зміни у розумінні самого інституту автокефалії від моменту її заснування, і до сьогодення. Сандерсон пропонує власну концепцію «альтернативної» автокефалії, яка активно реагує на політичні зміни сучасного світу. Автор погоджується з Сандерсоном у тому, що автокефалія стала політично-адміністративним нашаруванням церкви у процесі її історичного становлення. Будь-яка національна церква апріорно має мати незалежний статус. Так церква була заснована апостолами. Однак, ми не погоджуємося з висновками Сандерсона про виключно політичні аспекти сучасного проголошення незалежних національних

церков. Церква – це люди. Еклезіологія вказує на автокефальний характер кожної парафії, принаймні єпархії то точно. У розумінні внутрішньої будови і суті церковних таїнств автокефалія – це Євхаристія. Підтвердження такої думки знаходимо у відомих західних богословів діаспори, зокрема отця Олександра Шмемана праця «Исторический путь православия», протопресвітера Іоанна Мейєндорфа, праця «Імперська єдність і християнські поділи» у якій йдеться про умовність поділу на адміністративні одиниці на зразок автокефальних чи автономних церков. А в книзі «Еклезіологія: канонічні джерела у Візантійській теології» вчений детально описує внутрішнє, церковне розуміння основних рис та завдань земної церковної організації.

Висновки. Очевидно, що реалії сучасного українського життя потребують формування міжконфесійної, міжетнічної та державно-конфесійної толерантності. Для цього необхідне системне теоретичне обґрунтування оптимальної моделі міжконфесійних відносин. Для її реалізації потрібні масштабні міжконфесійні конференції й ґрунтовні авторські та колективні монографії. Подібні праці мають велике значення для дослідження, оскільки простежують та обґрунтовують проблеми відносин між державою та церквою, міжконфесійні конфлікти та шляхи їх подолання.

Як підсумок огляду англomовних наукових видань з проблематики політизації релігійних процесів та державної політики у питанні формування Єдиної церкви думки розходяться. В цілому є розуміння потужного впливу релігійних процесів на державну політику, з іншого – цілком об'єктивно зазначається про вплив, передовсім РПЦ на політичні, і навіть, військові процеси зокрема в Україні. Разом із тим, у зарубіжних авторів простежуємо необхідність розуміння віротерпимості у самій суті міжконфесійних та державно-конфесійних відносин. Більшість закордонних дослідників наголошують саме на природних, тобто невід'ємних правах людини на зразок вільного висловлення думок, свободи віросповідання, рівноправності міжконфесійних взаємин, свободи слова, релігійних організацій та інше. Досвід країн з домінуючим православним населенням свідчить про необхідність державного регулювання, та, навіть тиску, на міжнародній арені у питанні визнання новоутвореної національної церкви. Зокрема, про це йдеться у низці праць вітчизняних та світових дослідників.

Література

1. Віллем Жан-Поль. Європа та релігія. Ставки ХХІ століття. Київ : ДУХ і ЛІТЕРА, 2006. 331 с.
2. Перевезій В. Проблема політичної участі церков у зарубіжних наукових дослідженнях. *Наукові записки*. Випуск 2(82). 2019. С. 26-59.
3. Релігія і нація в суспільному житті України і світу. За ред. Л.Филипович. Київ : Наукова думка, 2006. 287 с.
4. Рудич Ф., Балабан Р., Дергачов О. Україна у сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: монографія. Міжрегіональна академія управління персоналом, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. Київ : МАУП, 2002. 487 с.
5. Clark E., & Vovk D. Religion During the Russian-Ukrainian Conflict, 1st ed. Routledge, 2019.
6. Davis N. A Long Walk to Church. *A Contemporary History of Russian Orthodoxy*. Boulder : Westview Press, 1995.
7. Demacopoulos G. and Papanikolaou A. Orthodox Constructions of the West (Orthodox Christianity and Contemporary Thought). Fordham University Press, 2013. 380 p.
8. George R. Marxism and Religion in Eastern Europe : Papers Presented at the Banff International Slavic Conference (September 4-7, 1974). Edited by Richard T. de George and James P. Scanlan. Boston : D. Reidel Publishing Company, 1976. XVI. 181 p.
9. Krawchuk A. and Bremer T. Churches In the Ukrainian Crisis. 1st ed. 2016.
10. Kuzio T. Russian Nationalism and the Russian-Ukrainian War: Autocracy-Orthodoxy-Nationality (1st ed.). Routledge, 2022.
11. Metreveli T. Orthodox Christianity and the Politics of Transition: Ukraine, Serbia and Georgia. London and New York: Routledge, 2022.
12. McHale V. Religion and Electoral Politics in France: Some Recent Observations. *Canadian Journal of Political Science*. 1969. Aug. Vol. 2. Issue 3. P. 292-311.
13. Neuhaus R. The Naked Public Square: Religion and Democracy in America. Grand Rapids : Eerdmans Publishing Company, 1984. 280 p.
14. Papadopoulos T. Orthodox Church and Civil Authority. *Journal of Contemporary History*. 1967. Jan. Vol. 2. P. 201-209.
15. Papkova I. The Orthodox Church and Russian Politics. New York : Oxford University Press, 2011. 265 p.
16. Sanderson C. W. Autocephaly as a function of institutional stability and organizational change in the Eastern orthodox church. University of Maryland, College Park, 2005. 196 p.
17. Smith D. Religion and Political Development. Boston: Little, Brown & Co., 1970. XVII. 298 p.
18. The Politics of Religion in Russia and the New States of Eurasia. Edited by Michael Bourdeaux. Armonk : M.E. Sharpe, 1995. 336 p.
19. Weeks T. Religion, nationality, or politics: Catholicism in the Russian empire, 1863-1905. *Journal of Eurasian Studies*. 2011. Vol. 2. P. 52-59.

Анотація

Кобетяк А. Р. Політика України щодо формування Єдиної автокефальної церкви у фокусі зарубіжних політичних досліджень. – Стаття.

У статті здійснено дослідження міжконфесійних та державно-церковних відносин в Україні за період незалежності, що актуалізовано багатьма факторами та причинами. Проаналізовано сучасні вектори політики державної влади у релігійній сфері. Вказано, що історіографія досліджуваної проблеми є специфічною. Вона складається із кількох основних блоків. Зокрема у статті розглянуто політичний, філософсько-релігійно-навччий та богословський аспекти політики державної влади у контексті формування Єдиної Помісної церкви.

Стверджується, що проблема формування Єдиної православної церкви в Україні сьогодні стоїть надзвичайно гостро. Це питання національної безпеки, міжнародного визнання, консолідації українського суспільства, геополітичного впливу, уніфікації самоідентифікації українських громадян та важливий конфліктогенний чинник.

Визначено, що залучення церков до політичних процесів розглядається науковцями всього світу як багатогранна проблема. Доведено, що у XIX–XX ст., коли відбувся «парад автокефалій» на Балканах, питання церковної автокефалії знову виходить на перший план релігійно-політичних дискусій. Ключову роль відіграв національний чинник, який вкладається в основу незалежності кожної із Помісних церков. Автокефалія стає виключно політичним напаруванням. У статті стверджується, що у православній традиції відсутнє загальноприйняте трактування взаємозалежності принципу автокефального статусу церков. Це призвело до різнопланової політики держав із домінуючим православних населенням стосовно церкви. Зазначається, що подальші наукові розвідки релігійної політики України та країн-носіїв православ'я доповнять виконане дослідження, адже становлення церкви – це процес динамічний. Доведено, що політика держави завжди ситуативна, відповідно зацікавлення політологами релігійною сферою завжди буде мати високий рівень актуальності.

Ключові слова: політичний вплив, автокефалія, чиновники, патріарх, етнополітика, церква, закон, фахові видання.

Summary

Kobetiak A. R. The policy of Ukraine regarding the formation of the United Autocephalous Church in the focus of foreign political studies. – Article.

The article examines inter-religious and state-church relations in Ukraine during the period of independence, which has been updated by many factors and reasons. Modern vectors of the state government's policy in the religious sphere are analyzed. It is indicated that the historiography of the investigated problem is specific. It consists of several main blocks. In particular, the article examines the political, philosophical, religious, and theological aspects of state power policy in the context of the formation of the United Local Church.

It is claimed that the problem of the formation of the United Orthodox Church in Ukraine is extremely acute today. This is a matter of national security, international recognition, consolidation of Ukrainian society, geopolitical influence, unification of self-identification of Ukrainian citizens and an important conflict-causing factor. It was determined that the involvement of churches in political processes is considered by scientists all over the world as a multifaceted problem.

It is proved that in the 19th-20th centuries, when the "parade of autocephaly" took place in the Balkans, the issue of church autocephaly again came to the forefront of religious and political discussions. The key role was played by the national factor, which forms the basis of the independence of each of the Local churches. Autocephaly becomes exclusively political layering. The article claims that there is no generally accepted interpretation of the interdependence of the principle of the autocephalous status of churches in the Orthodox tradition. This led to a multifaceted policy of states with a dominant Orthodox population in relation to the church. It is noted that further scientific explorations of the religious policy of Ukraine and the Orthodox countries will complement the completed research, because the formation of the church is a dynamic process. It has been proven that state policy is always situational, accordingly, the interest of political scientists in the religious sphere will always have a high level of relevance.

Key words: political influence, autocephaly, officials, patriarch, ethnopolitics, church, law.